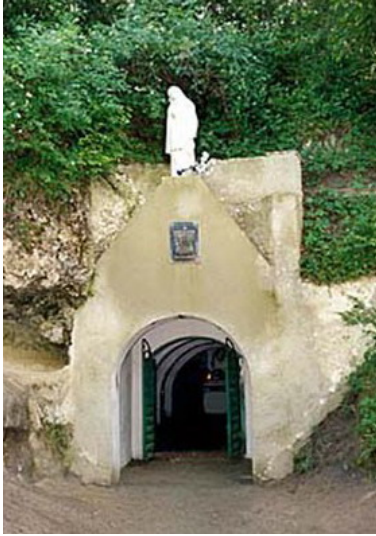

Андрій КІТИК

Ми не завжди можемо пояснити, чому Господь обирає певні місця, де в особливий спосіб являє Свою благодать, але, безперечно, такі місця завжди були і є.

Однією з таких обраних Богом місцевостей є село Страдч. Воно відоме древньою печерною лаврою, чудотворними іконами Матері Божої, місцем поховання одразу двох новопроголошених блаженних мучеників, Хресною Дорогою та славною історією...

Село, уподобане монахами

Страдч – живописне старовинне село на горі неподалік Львова по дорозі на Яворів.

Оточене звідусіль прекрасними сосновими лісами, воно особливо чарівне ранньою весною і літом. Тут панує атмосфера спокою, гармонії і краси. Вся навколишня природа виспіває гімн радості своєму Творцеві. Людина, яка потрапляє в обійми такої краси, сама наповнюється спокоєм і починає роздумувати над Божою Величчю, Всемогутністю і Добротою, над власним життям і тим, куди вона прямує...

Мабуть, саме такою постала ця гора перед побожними монахами, які прибули сюди з Києво-Печерської Лаври, або, як хтось припускає, з Малої Азії. Натхненні до схимницького життя ченці почали видовбувати у скелі – камені-пісковіку – підземний монастир. Як результат їхньої титанічної праці, на Страдецькій горі постала Печерна лавра, яка збереглася донині.

Обсяг виконаних робіт вражає: у широкому кам'яному пагорбі монахи змогли вирубати чисельні підземні коридори загальною довжиною понад 270 м, келії, які розміщувалися на глибині близько 20 м, печерну церковцю, трапезну. На відміну від Києво-Печерської чи Почаївської Лавр, які в результаті пізніших чисельних добудов і перебудов втратили свій первісний вигляд, монастирський комплекс у Страдчі зберігся у майже незміненому стані. Тому тут можна вповні відчутти і уявити, як на наших землях виглядало первісне подвижницьке монаше життя, сповнене подвигів молитви, посту і упокорення.

Це поселення, яке вподобали собі монахи, звалося тоді Стрільська. Назву пов'язують із пригодою двох княжих стрільців із Городка, які зайшли на цю гору, вкриту густими лісами, полюючи за здобиччю. Там їх застала ніч, проте вони вирішили будь-що ввійти рись, яка сховалася у печері. На світанку, коли вона вийшла, стрільці її вбили, але були вражені навколишньою красою і річкою Верещицею. Побачивши мальовничість цього місця, вони згодом тут і оселилися. На самій горі 1420 р. люди збудували невелику дерев'яну церкву Успення Пресвятої Богородиці, яка проіснувала до XVIII ст., коли, на

жаль, згоріла.

Страдецька трагедія

Печерна лавра у с. Стрілиська проіснувала до 1243 р., а опісля монастир спіткала страшна трагедія... Під час боїв дружини Ростислава з татарами мешканці найближчих поселень переховувалися у печерному монастирі. Коли біля печери проїжджав на коні татарин, хтось із людей, схованих у скелі, нерозважливо вистрелив у нього з лука. Стріла не влучила... Розлючений татарин здійняв галас, завернув частину загону і кинувся на пошуки стрільця. Так татарами було викрито вхід до монастирської печери, у якій знаходилося тоді біля двох тисяч людей. Татари розпалили вогонь в головному коридорі. Від нього згоріли всі долівки в келіях і печерній церковці, а їдкий дим почав забирати життя тих, які переховувалися у печері. Ченці, котрі були тоді у церкві, почувши про страшне катування і пам'ятаючи заповідь Христову: «Ніхто неспроможен любити більше, ніж тоді, коли він за своїх друзів своє життя віддає» (Йо. 15,13), вийшли у ризах зі свого сховку і спустилися до печери... Поклонившись татарам, просили їх погасити вогонь та не карати невинних за нерозважливий вчинок однієї людини. Однак ті жорстоко повбивали і ченців. Із тих пір цю гору, на якій зазнали страждань і мученичої смерті тисячі людей, почали називати Мученицькою або Страдецькою.

«Не руш! Стіна!»

За переказами, на крик і плач невинно вбитих русинів, з неба зійшла Пресвята Богородиця і, закривши вхід до печери своєю ризою як непорушною стіною, стала перед татарами зі словами: «Не руш! Стіна!». Вона огорнула замучені душі своїм омофором і повела їх у славі до оселі Небесного Отця. Мабуть, звідси і пішла назва Страдецької ікони Божої Матері – Нерушима Стіна. Ласки, одержані за посередництвом цієї чудотворної ікони, що колись знаходилась у печерному монастирі, було описано в книзі, яка до 1939 р. зберігалася у місцевого пароха. У 1918 р., коли мури і середина церкви були зруйновані, лише ця ікона – Матері Божої Нерушимої Стіни – залишилася неушкодженою. Але, на жаль, під час Другої світової війни чудотворну Страдецьку ікону Матері Божої Нерушимої Стіни було втрачено... Однак до сьогодні зберігається її копія у парафіяльній церкві Успення Пресвятої Богородиці, збудованій 1795 р. на місці давнішої, дерев'яної, про яку вже згадувалося. Нова, мурована церковця була пошкоджена вибухами гранат під час Першої світової війни, але 1927 р. – відбудована. Цей храм є чудовою пам'яткою архітектури, а також має особливу ласку та привілей: папською постановою наділений повним відпустом на кожен день у році за умови участі у Святій Літургії.

Парафіяльна церква має не лише духовну, але й мистецьку цінність. Тут, окрім копії чудотворної ікони Матері Божої Нерушимої Стіни, знаходиться запрестольна, теж визнана чудотворною, ікона Успення Пресвятої Богородиці, роботи одного з талановитих учнів творчої школи Холодного, а також ікони Антона Манастирського та Олексі Новаківського. Однак це не настільки важливо: малював ікону відомий митець чи ніким не знаний маляр. Суть ікони в тому, чи зуміємо ми серцем прийняти Христа, Діву Марію, чи святого, зображеного на іконі, і чи віримо Їм. Якщо тільки милуємося зовнішньою красою ікони, то наша духовність бідна, наша віра хитка...

Сім століть опісля

Після тієї страшної трагедії мальовничу гору, як уже зазначалося, почали називати Страдецькою. Через це і відновлене поселення назвали Страдчем – місцем страждань. Однак пам'ять про мучеників зберігали не лише мешканці цього села, але й нащадки тих,

хто люто вигубив невинних. Це засвідчує історія, що трапилася з нашими земляками 700 років опісля.

1939 року радянська влада окупувала Захід України, а відтак, особливо у 40-х роках ХХ ст., розпочала масово вивозити наших людей до Сибіру та Середньої Азії, зокрема – у Татарстан. Там одного разу після закінчення виснажливої праці українські дівчата заспівали молитву до Богородиці «Під Твою милість...». Старенький татарин, мовби відчувши те, чого чекав його народ, запитав дівчат, чи вони не з Галичини. Коли ж почув ствердну відповідь, зрадів і просив заспівати цю пісню на могилі їх вождя Тімур-хана. Старенький пояснив, що у ХІІІ ст. в Галичині їх прадіди під проводом Тімур-хана напали на монастир і подушили димом людей, а монахів, які прийшли просити для невинних помилування, вирізали, не давши доспівати пісню «Під Твою милість...». Повернувшись із походу, татарський загін почав цим вихвалитися. Мусульманські мулли через те дуже засмутилися і прорекли, що за такий ганебний і варварський вчинок страшне прокляття впаде на увесь їхній народ, аж доки не приїдуть до них галичани і на могилі їх хана не заспівають до Матері свого Господа цієї пісні. Після розповіді татарин засвідчив здійснення всіх цих слів і благословив наш народ словами: «І так сталося, бо ми потрапили спочатку в полон білого царя, а тепер у неволі червоного тирана. Але ми віримо, що нині знята з нас Божа кара. А ви – українці-галичани – будьте благословенні, бо хоч і ви в кайданах, але принесли нам розраду і надію на кращу майбутність». Уповання татар на милість Богородиці засвідчує про її велике заступництво і милосердя.

Єрусалимська Хресна Дорога у Страдчі
Незважаючи на всілякі лихоліття, які пронеслися над Страдчем, це Марійське місце вистояло, бо наділене особливою Божою благодаттю. Тому Страдч для віруючого християнина має, перш за все, духовне значення. Свята Страдецька гора є відомим відпустовим місцем. Відпуст – це прощення дочасних кар за відпущені вже гріхи у Сповіді. Найважливішими необхідними умовами відпусту є Святі Тайни Покаяння (Сповідь) і Євхаристія (Причастя), а також особисте бажання, намір людини цей відпуст прийняти. Як відпустове місце, Страдч активно розвивається.

1936 р. тодішній парох села Страдч о. Микола Вояковський запровадив на Страдецькій горі Хресну дорогу. Згодом Папа Пій ХІ надав їй статусу Єрусалимської (з єрусалимськими відпустами). Сьогодні Страдецька Хресна дорога славиться в мистецькому плані прекрасними новими скульптурними композиціями, а в духовному – численними наверненнями, зціленнями як у фізичних, так і духовних немочах.

Блаженні страдецькі новомученики

Свята Страдецька гора чекає на своїх прочан у кожному пору року. Радше тут чекає Пресвята Богородиця разом із сонмами святих, щоб упроводити кожного у Божественне життя Пресвятої Тройці. В особливий спосіб присутні у Страдчі два українські новомученики – блаженний священномученик Микола Конрад і блаженний мученик Володимир Прийма.

Перший із них отримав блискучу освіту в Римі, там захистив докторські дисертації з філософії та богослов'я, а 1930 р., на запрошення митрополита Андрея Шептицького, став професором історії філософії та соціології довоєнної Львівської Богословської Академії. З приходом більшовицької влади у 1939 р. Академія тимчасово припинила свою діяльність, а тому митрополит Андрей призначив о. д-ра Миколу Конрада парохом с. Страдч. Ревно виконуючи душпастирські обов'язки, зокрема духовну опіку над молоддю, священник виявляв велику сумлінність та відповідальність.

Другий – Володимир Прийма – був уродженцем с. Страдч. Він служив дяком у Страдецькій місцевій церкві і реґентом парафіяльного хору. Володимир Прийма був зразковим і практикуючим християнином, добрим сім'янином, батьком багатодітної сім'ї. Він проявляв корисні і слухні ініціативи в парафіяльному житті, у всьому виявляв людську гідність, а свою діяльність будував на євангельських засадах.

26 червня 1941 року о. Миколу попросили висповідати і запричастити стареньку хвору жінку. У зв'язку з непевними часами, пароха супроводжував дяк. Йти треба було шляхом, яким на Схід відступали радянські війська під натиском німців. Коли священик з дяком уже поверталися від хворої, їх спіймали солдати НКВС і, незважаючи на те, що місцевий священик був одягнений у церковні ризи, силоміць погнали до найближчого лісу, який із давніх часів називається Бірком. Там обох жорстоко замордували... Очевидці похорону згадують, що тіло о. Миколи залишилося при похованні чистим, без запаху. Понівечені і скатовані тіла Христових мучеників знайшли останній спочинок на парафіяльному цвинтарі Страдецької гори.

Під час свого історичного візиту в Україну Святіший Отець Іван Павло II проголосив о. Миколу Конрада і дяка Володимира Прийму блаженними мучениками Христової Церкви. Їхні могили стали місцем масових паломництв. Отець Микола Конрад вважається духовним опікуном студентської молоді, а дяк Володимир Прийма – мирян.

Прийдіте, поклонімся

Господь Бог благословляє і щедро наділяє людей, які з вірою і надією приходять у Страдч, численними дарами за молитвами новопроголошених страдецьких блаженних мучеників і Матері Божої Нерушимої Стіни, особливе материнське заступництво якої тут завжди відчувається...

Прийдімо ж на Страдецьку гору, освячену кров'ю Христових мучеників, просячи їх заступництва перед Богом. Поклонімося Господеві, до якого у Печерній Лаврі, ще задовго до виникнення княжого Львова та інших славетних галицьких міст, лунали слова молитви, служилися Божественні Літургії, Молебні та інші богослуження. Вшануймо Пречисту Діву, прославлену в чудотворних іконах «Нерушимої Стіни» та «Успення». Відвідаймо могили похованих тут блаженних о. Миколи та дяка Володимира. Пройдімо з Марією і святими Страдецьку Хресну Дорогу, роздумуючи про їх терпіння і страсті Христа.

Страждання позначені таємницею для людини. Вони можуть бути карою, попередженням, але також і даром Божим для заслуг перед Ним. Мучеництво – це ідеал християнина. Історія Страдецької святині так яскраво це показує, закликаючи кожного з нас до щоденного мучеництва – чесного, богобоязного життя і вірності Христові.

Використана література

1. Ольга Жаровська. Паломницькі святині. – Львів, 2009. – С. 147 – 152.
2. Страдч: Хресна Проща. – Львів, 2003. – С. 3 – 10
3. о. д-р Михайло Нискогуз. Страдч – благословенна Богом земля.
http://www.ugcc.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=373&Itemid=101
4. Таємниця Страдча. <http://stradch.com/tayemnicya.html>
5. Молитовник-путівник для прочанина. – Львів, 2006. – С. 166 – 175. Андрій КІТИК.
Страдецька свята земля// СЛОВО № 4 (44) 2010, с.38-41